

Dr. H. Klerck

HOOFDKWARTIER VAN DE GENERALE STAF
COMMISSIE VAN ONDERZOEK

No. 00 504

Onderwerp: Majoor P.C. Dekker.

Bijlagen: twee dossiers.
brief Adv. Com.
Correspondentie met voorm.
G.-4 R.H.

's-Gravenhage, 14 Januari 1948
Julianakazerne, kamer 365,
Wassenaarsweg,
Tel. 774480, toetal 99.

De Commissie biedt U.E. hierbij weder aan betreffende de
Majoor P.C. Dekker:

- a. het dossier G.V.K.O.
- b. de brief van de Commissie van Gilse/Jansen.
- c. een dossier van onze Commissie.
- d. Correspondentie met voormalig G.-4 R.H.

De handelingen van Majoor Dekker hangen ten nauwste samen met die van twee andere hoofdofficieren, die een commando hebben gehad aan de spoorweg bij Rhenen op 12 en 13 Mei 1940, n.l. Luit. Kol. Jhr. S.M.S.A.A. de Marees van Swinderen en Res. Majoor J.B. van Apeldoorn.

De eerstondergetekende, destijds subcommissielid van de G.V.K.O. heeft, in verband met zijn geschiedkundige bewerking van de gebeurtenissen op de Grebbeberg, na daartoe ontvangen opdracht van de Voorzitter der G.V.K.O. in 1945 een opgave moeten indienen van de officieren, die in de oorlogsdagen hadden gedaan. Van een aantal officieren stond dit vrijwel vast, doch o.a. ten opzichte van bovengenoemde hoofdofficieren waren de gegevens van die aard, dat weliswaar nog geen conclusies konden worden getrokken, doch dat een verder onderzoek nodig was.

Omtrent die drie hoofdofficieren is in korte bewoendingen weergegeven, waaraan dit onderzoek nodig was. (Zie voor Majoor Dekker het dossier G.V.K.O.)

Omtrent het verloop der gebeurtenissen op 13 Mei 1940 op en nabij de Grebbeberg waren destijds wel zeer veel gegevens verzameld naast de gevechtsverslagen, doch de gegevens waren nog niet in een aaneengeschakeld verslag vastgelegd kunnen worden. Voor een juiste beoordeling was dit echter noodzakelijk, weshalve de Commissie aan de hand van de vroegere gegevens en van thans gehoorde getuigen de gebeurtenissen heeft gereconstrueerd en in een overzicht heeft vastgelegd, dat bij het dossier is gevoegd. Dit overzicht toont op welke wijze deze hoofdofficieren hun commando hebben gevoerd, met dien verstande, dat het niet mogelijk is geweest, een uitzetting te verkrijgen van G.-4 R.H. omtrent de motieven van zijn beslissingen.

Reeds in 1940/1942 heeft zowel het onderzoek door de Commissie Kol. Lucardie, waarvan tweede ondergetekende deel uitmaakte, niet tot definitief resultaat geleid, als het krijgsgeschiedkundig onderzoek van eerst ondergetekende vnl. als gevolg van het standpunt van G.-4 R.H., die er van uitging, dat hij zijn plicht had gedaan en niet kon of wilde uitleg geven van verschillende zeer aanvechtbare handelingen. Voormalig G.-4 R.H. is dermate verantwoordigd over het feit, dat hij door eerst ondergetekende is vermeld op de opgave van hen, omtrent wie nader ^{onderzoek} gewenst is, dat hij niet heeft willen ingaan op een verzoek om inlichtingen en daarop heeft geantwoord (aan een Commissielid) als in bijlage dezes is aangegeven.

Verder moet worden in 't oog gevat, dat door de vernietiging van de officiële bescheiden in 1940 de gevechtsverslagen bij uitzondering op bewaarde notities zijn gebaseerd en evenals de getui-

genverklaringen op uit het geheugen gereconstrueerde gegevens berusten.

De eerdergenoemde, aan de C.V.K.O. verstrekte gegevens zijn, voor zoveel het betref officieren, die niet in krijgsgevangenschap zijn geweest, doorgezonden aan de C.B.O.B.G. (Commissie Koot) en deze Commissie heeft mede op grond daarvan de betrokken officieren beoordeeld, doch niet beoordeeld (behoudens enkele uitzonderingen) of de militaire strafrechter daarvan diende kennis te nemen. De C.V.K.O. heeft omtrent dergelijke gevallen wel aan de Minister van Oorlog geadviseerd, deze in handen te stellen van de bevoegde justitiële autoriteit. Als gevolg daarvan is het geval van Majoor Dekker wel, dat van de Res. Majoor van Apeldoorn niet bij onze Commissie terecht gekomen. Wat Luit.Kol. de Marees van Swinderen betreft, is ons gebleken, dat diens zaak door de Hoofdkommissie van de C.V.K.O., die persoonlijk Luit.Kolonels en hogere officieren hoorde, is behandeld en dat na geruime tijd aan de Minister van Oorlog is voorgesteld, deze hoofdofficier eervol ontslag te verlenen, zonder advies zijn zaak aan het oordeel der justitiële autoriteiten te onderwerpen.

De door eerst ondergetekende aan de C.V.K.O. verstrekte gegevens waren zeer voorzichtig gesteld en bevatten slechts de hoofdpunten, die nader onderzocht dienden te worden. Uitterwaard hadden noch de C.V.K.O., noch de C.B.O.B.G. de gelegenheid een uitvoerig en diepgaand onderzoek in te stellen, waartoe een omvangrijke studie van de geschiedkundige gegevens nodig is. Uit ons onderzoek is intussen in hoofdzaak de loop der gebeurtenissen duidelijk geworden en de Commissie verwijst in het bijzonder naar de samenvatting aan het slot. De Commissie betwijfelt, of deze gang van zaken aan de C.V.K.O. duidelijk voor ogen is komen te staan.

De toestand is dus zo, dat terwijl het gedrag dezer drie hoofdofficieren in verband met elkaar moet worden beschouwd, slechts het geval van Majoor Dekker aan ons ter onderzoek is toegezonden, die tenslotte als laatste hoofdofficier is vertrokken van de spoorlijn. Luit.Kol. de Marees van Swinderen is inmiddels gepensionneerd, terwijl Majoor van Apeldoorn in verband met zijn politieke gedragingen (waarvoor hij ook geruime tijd gedetineerd is geweest) is ontslagen op grond van het Zulveringsbesluit, terwijl door de C.B.O.B.G., evenals ten opzichte van andere reserve-officieren, niet is geadviseerd tot beoordeling door de justitiële autoriteiten. Zijn geval is in zoverre ernstiger dan destijds toescheen, dat hij in zijn gevechtsverslagen en ook bij een verhoor door ons heeft verklaard, dat hij zijn op. verliet, om vluchtenden op te vangen en dat hij met enkelen nog enige uren op enige afstand achterwaarts heeft stelling genomen, hetgeen door geen der door ons gehoorde getuigen is bevestigd. Uit hun verklaringen blijkt, dat Majoor van Apeldoorn bij de algemene ineenstorting is meegesleept, van oordeel zijnde, dat het niet te houden was. An de omtrent hem verstrekte gegevens is eveneens vermeld, dat hij op 12 Mei een hem verstrekte opdracht tot hernemen van de voorposten niet uitvoerde, omdat deze hem onuitvoerbaar bleek. Hoewel mede zijn gebrek aan voortvarendheid een der oorzaken was, was eerst- ondergetekende toch van oordeel, dat de onderneming, die inhield, dat het bataljon de Grift en een 3-dubbele versperring moest overen doorschrijven, om daarna op een front van 5 km. de voorposten te hernemen, gezien de voorbereidingen onuitvoerbaar, dwz. tot mislukking gedoemd was. Echter had Majoor van Apeldoorn, die voor een dergelijke onderneming geheel ongeschikt was, alvorens terug te marcheren, eerst zijn opdrachtgever moeten raadplegen. Hij marcheerde echter terug en deelde zijn D.C. daarna mede, dat hij de opdracht niet had uitgevoerd.

—/Hiertegenover staat, dat het plotselinge vertrek van Lt.Kol. de Marees van Swinderen ongeveer een uur tevoren van invloed is geweest op zijn handelwijze.

Gezien de geschetste gang van zaken meent de Commissie zich ten aanzien van Lt.Kol. de Marees van Swinderen en Res. Majoor van Apeldoorn van advies te moeten onthouden. Daarvoor zou het onderzoek ver-

der moeten worden doorgezet en Luit. Kol. de Marees van Swinderen en andere officieren van 4 R.H. moeten worden gehoord, en in aanmerking nemende, dat C.-4 R.H. van oordeel is, dat onze Commissie, althans de Voorzitter niet competent is, zou een dergelijk onderzoek onzerzijds wellicht niet tot het gewenste resultaat leiden.

Ons bepalende tot Majoor Dekker, blijkt uit het overzicht, dat deze onkundig is gebleven van de komst en het vertrek van 4 R.H. en dus in de mening verkerende, dat C.-II-19 R.I. bij voortdurende zijn Chef was gebleven, op 13 Mei te ongeveer 14.30 uur van de Luit. Adj. van C.-II-19 R.I. vernam, dat de stelling was leeggelopen en dat ook zijn Chef was vertrokken. Een en ander had plaats, nadat hij gedurende de nacht van 12 op 13 Mei en op 13 Mei had waargenomen, dat grotere of kleinere groepen uit het voorterrein in W. richting terugtrokken. Eerst nadat daarna door hem uitgezonden ordonnansen hem hadden bericht, dat de stelling verlaten was, is ook hij teruggetrokken. Het overzicht geeft inzicht in de sfeer, die bij Rhenen heerste.

C.-I-46 R.I. was onbekend met het feit, dat nog een zijner compagnieën in het voorterrein aanwezig was.

Alle omstandigheden in aanmerking genomen en gezien het feit, dat deze Hoofdofficier als laatste van de vier aanwezig geweest zijnde hoofdofficieren (Majoor de Kruijff daarbij inbegrepen) van de spoorlijn is teruggetrokken, onkundig van het feit, dat toevallig een van zijn compagnieën op het rustigste deel van het front nog ter plaatse was, is de Commissie van oordeel, dat er geen termen aanwezig zijn, Majoor Dekker naar de Krijgsraad te verwijzen.

Hoewel de Commissie met het beleid van Majoor Dekker gedurende de periode, dat hij zich aan de spoorweg bevond, gemeensins kan instemmen en voor zoveel thans nog is na te gaan, elementaire zaken van commandovoering schijnen te zijn verzuild, neemt zij in aanmerking, dat hetzelfde bij tal van andere beroepsofficieren is geconstateerd, zodat naast aanwijsbare oorzaken (zoals het ontbreken van opleiding van de beroepsofficieren als bataljonscommandant en hoger in grote verbanden en bij manoeuvres) de oorlogsomstandigheden als oorzaak moeten worden beschouwd.

De Commissie meent bovendien, dat Majoor Dekker pensioengerechtigd is, dat het geen zin heeft door een Commissie als bedoeld in de voorlaatste alinea van par. 39 van de Bevorderingswet te doen nagaan, of hij in aanmerking komt voor ontslag wegens onbekwaamheid.

Indien U.E. met ons advies instemt, ware te bevorderen, dat Majoor Dekker, die nu reeds ruim 2½ jaar in onzekerheid verkeert, met Uw beslissing in kennis wordt gesteld.

Tenslotte merkt de Commissie op, dat het onderzoek in deze zaak, zowel als die, welke in gang zijn in verband met gebeurtenissen ten O. van de spoorweg, reeds deed uitkomen, dat tal van lagere commandanten hun plicht om stand te houden, niet ten volle hebben volbracht. Het aantal hunner is percentsgewijze zo groot, dat niet van uitzondering kan worden gesproken.

De verdere nasproingen daarnaar liggen buiten de competentie van onze Commissie en indien die zouden plaats hebben, zouden deze ook over de Artillerie van de IYe Divisie en verder systematisch voor het gehele leger dienen plaats te hebben. Dit zou leiden tot verder detail onderzoek van ieder, waarvan op goede grond zou worden vermoed, dat hij zijn plicht hebben verzaakt.

De Commissie meent een dergelijk onderzoek niet te moeten aanbevelen, daar hiermede zeer veel tijd zou zijn gemoeid en in zeer vele gevallen, waarin vroeger geen detailgegevens zijn verzameld, de juiste gang van zaken en vooral de omstandigheden, waaronder de feiten hebben plaats gehad, niet meer met voldoende juistheid zullen zijn te reconstrueren.

De Commissie van Onderzoek,

V. E. Nierstrass,
Luit. Kol. der Art. b.d.

F. A. J. de Klerck,
Luit. Kol. der Art. b.d.